

Motion till riksdagen 2009/10:K212

av **Thomas Nihlén m.fl. (mp)**

Meddelarfrihet i vården

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram förslag till lagändring som innebär att alla som arbetar hos utförare av offentligt finansierad vård ska ha en grundlagsfäst rätt till meddelarfrihet och meddelarskydd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information till alla som arbetar inom vård och omsorg om meddelarfrihet och meddelarskydd.

Motivering

En allt större andel av den gemensamt finansierade vården och äldreomsorgen utförs av privata entreprenörer. Det finns ingen anledning att tro att det skulle leda till lägre kvalitet än när vården och omsorgen utförs av kommunen. Men det finns en viktig skillnad, personalens möjligheter att tala fritt.

Grundlagen ger offentliganställda ett unikt skydd i form av meddelarfrihet och meddelarskydd. Det innebär att man inte bara har rätt att offentligt uppmärksamma missförhållanden. De kan dessutom göra det anonymt utan att arbetsgivaren efterforskar vem som läckt.

En stor andel av den offentliga vård- och omsorgsverksamheten utförs idag av privata företag. Allt större delar av vår gemensamt, offentligt finansierade verksamhet kommer därför att stå utan insyn i form av meddelarfrihet och meddelarskydd. Där gäller aktiebolagslagen och andra lagar till skydd för företaget och deras affärshemligheter. Privatanställda kan inte anonymt lämna ut uppgifter om missförhållanden utan att riskera disciplinpåföljd av arbetsgivaren. De riskerar till och med skadestånd för att ha avslöjat företagshemligheter.

Därför är det viktigt att personal ska kunna anmäla om man ser missförhållanden inom verksamheten. Det är en säkerhet inte bara för den anställde,

Fel! Okänt namn på

utan i högsta grad för den enskilde, anhöriga och allmänhet att veta att ett sådant lagskydd finns. Men det är inte bara själva meddelarfriheten som är viktig, utan också att det finns ett skydd för den som anmäler, så kallat meddelarskydd. Meddelarskydd innebär att man har skydd mot att någon gör efterforskningar om vem som röjt en uppgift.

Hur vården och omsorgen av våra gamla, ofta sjuka och sköra, bedrivs får aldrig vara en företagshemlighet! Personalen är den viktigaste kvalitetsfaktorn, de måste ha rättigheter och möjligheter att diskutera vårdens kvalitet utan att riskera bestraffning.

Detta missförhållande har Riksrevisionen pekat på. I en granskningsrapport den gjort, Statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg (RiR 2008:21), saknades meddelarskydd för varannan av de undersökta vård- och omsorgsverksamheterna. Riksrevisionen riktar därför kritik mot regeringen för att det inte finns samma skydd för alla anställda inom vård och omsorg, när det gäller såväl meddelarfrihet som meddelarskydd.

Enligt lex Sarah som infördes 1999 är alla anställda skyldiga att påtala missförhållanden inom äldre vården och handikappvården, såväl offentligt som privat driven. Detta är en mycket viktig lag. Men så länge det inte finns full meddelarfrihet och meddelarskydd för personal inom all vård och omsorg, finns risk att personal inte vågar använda sig av den.

Vi anser att regeringen bör lägga fram förslag till lagändring som innebär att alla som arbetar hos utförare av offentligt finansierad vård ska ha en grundlagsfäst rätt till meddelarfrihet och meddelarskydd.

Vi anser också att regeringen i anslutning till sådan lagändring bör utforma ett uppdrag till lämplig myndighet så att alla som arbetar inom vård och omsorg känner till vad deras meddelarfrihet och meddelarskydd innebär.

Stockholm den 25 september 2009

Thomas Nihlén (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Mikael Johansson (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Lage Rahm (mp)

Jan Lindholm (mp)

Ulf Holm (mp)

Peter Rådberg (mp)

Mats Pertoft (mp)